ของกิน ของใช้ ในชีวิตที่บอกความเป็นคนแต้จิ๋ว

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE
ฉบับพิเศษ

ตัวตน คน 'แต้จิ๋ว'

เสี่ยวจิว

ถาวร สิกขโกศล : *คำนิยม*

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE
ฉบับพิเศษ
สำนักพิมพ์มติชน

ตัวอย่าง
m.SE-ED.com
www.SE-ED.com

ตัวอย่าง

潮汕

SEED
www.SEED.com

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE
ฉบับพิเศษ

ตัวตน คน ‘แต้จิ๋ว’

เสี่ยวจิว

ตัวอย่าง

m.SE-ED.com
www.SE-ED.com

ราคา ๑๙๕ บาท

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE
ฉบับพิเศษ

ศาลเจ้ากิ๋วอ๋วงฮุดโจ้ว
ตำบลสามง่าม
อำเภอดอนตูม
จังหวัดนครปฐม

ศาลเจ้าปึงเถ่ากง
สี่ถม กรุงเทพฯ

ศาลเจ้ากวนอู
คลองสาน ธนบุรี

วัดยงฮกยี่
(วัดบำเพ็ญจีนพรต)
เยาวราช

อั่งถ่อก้วย และฮวยน้า
(ตะกร้าเชี่ยนลาย)
ขนมและของใช้
ของคนแต้จิ๋ว

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึก
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
เพื่อปกป้องธรรมชาติ
และสุขภาพของผู้อ่าน

ตัวตน คน 'แต้จิ๋ว' • เสี่ยวจิว

พิมพ์ครั้งแรก : กันยายน ๒๕๕๔

ราคา ๑๙๕ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม
เสี่ยวจิว, นามแฝง.
ตัวตน คน 'แต้จิ๋ว'.
กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๔.
๒๕๖ หน้า : ภาพประกอบ.
๑. ชาวจีนแต้จิ๋ว--ความเป็นอยู่และประเพณี--ประวัติ--ไทย--จีน. I. ชื่อเรื่อง
325.51
ISBN 978 - 974 - 02 - 0787- 0

สำนักพิมพ์มติชน

• ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : สุชาติ ศรีสุวรรณ
• บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุนปาน
• ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : สุพจน์ แจ้งเร็ว, บุญเลิศ คชายุทธเดช, จุฬาลักษณ์ ภู่เกิด, นงนุช สิงหเดชะ
• บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์
• ผู้ช่วยบรรณาธิการ : อพิสิทธิ์ ธีระจารุวรรณ
• พิสูจน์อักษร : โชติช่วง ระวิน I พัทน์นลิน อินทรหอม
• ศิลปกรรม : นุสรา สมบูรณ์รัตน์
• ออกแบบปก : สุลักษณ์ บุนปาน

บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๘๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๓๓๕
โทรสาร ๐-๒๕๘๙-๕๘๑๘
แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๘๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๐๐-๒๔๐๒
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๘๔-๒๑๓๓, ๐-๒๕๘๒-๐๕๙๖
โทรสาร ๐-๒๕๘๒-๐๕๙๗
จัดจำหน่ายโดย : บริษัท งานดี จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชานิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๘๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐, ๓๓๕๑
โทรสาร ๐-๒๕๙๑-๙๐๑๒
Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co., Ltd. 12 Tethsabannarueman Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

สารบัญ

ตัวตน คน ‘แต้จิ๋ว’

คำนิยม (๘)

คำ (สารภาพ) นำ (๑๒)

ฮอเจี๊ยะ-อร่อยดี ๓

ม้วย : ข้าวต้มคนแต้จิ๋ว
อาหารแสดงตัวตน ๔

“ฮวงกัวะ” เพื่อนยาก
“โอ่ว” เพื่อนรัก ๑๒

“อี๊” ของหวานมงคล
ขนมสำหรับโอกาสสำคัญ ๒๒

“อั่งถ่อก้วย” ขนมฟ้าประทาน
ที่ใช้กันตั้งแต่เกิด-ตาย ๓๐

เตี่ยมซิม : อารยธรรมความอร่อย
ความรู้ของชาติพันธุ์ที่แบ่งปันกันได้ ๔๐

สารพัด “เจี๊ยะ” สำนวนจีน ๕๐

จือซุงเฮงอ้วง-ลูกหลานเจริญรุ่งเรือง ๕๗

เสียงสะท้อนจากแผ่นหิน (๑)
เรามาจากไหน? ๕๘

เสียงสะท้อนจากแผ่นหิน (๒)
รหัสผ่านถึงบรรพชน ๖๖

ไป๊กงม่า : การปฏิบัติกับบรรพชน
เสมือนยังมีชีวิต ๗๖

“เตี๊ยบ” พาสปอร์ตสู่สวรรค์
และข้าวของข้างกายผู้เฒ่า ๘๔

คำให้การของเครื่องกระดาษ ๙๔

เหล่าเอี้ยปอฮ่อ-คุณพระคุณเจ้าคุ้มครอง ๑๐๙

“ตี่จู๋เอี๊ย” หลักฐานยืนยัน
คนจีนไม่ได้ตั้งใจย้ายถิ่นฐาน ๑๑๐

“ปึงเถ่ากง” เทพเจ้ายอดนิยม
เป็นใคร? มาจากไหน? ทำไม? ๑๑๘

“ฮู้” เครื่องรางสารพัดนึกของจีน ๑๓๐

ศาลเจ้าเล่าเรื่อง (๑)
คำตอบสำหรับทุกโจทย์ ๑๔๐

ตัวอย่าง

ศาลเจ้าเล่าเรื่อง (๒)
สัญญาของศาลเจ้า ๑๕๒

เหล่าเอี๊ย-หุกโจ้ว-มาสโลว์
กับความต้องการของผู้คน ๑๕๘

เตี่ยอิมเตี่ยอุ้ง-ท่วงทำนองแต้จิ๋ว ๑๗๑

“อ่องกิมก๋อง” เพลงกล่อมเด็กอมตะ
บอกเล่าตัวตนคนแต้จิ๋ว ๑๗๒

“กัวแฉะ” ความรู้ระบบบอกเล่า
สำหรับผู้หญิงแต้จิ๋ว ๑๘๐

“เสี่ยวส่วย” นิทานพื้นบ้าน
ตำนานบอกตัวตน ๑๙๐

“แม่น้ำฉ้อ” แบ่งแผ่นดินในประวัติศาสตร์
แบ่งเขตแดนบนกระดานหมากรุกจีน ๒๐๐

ธรรมเนียมแต้จิ๋วกับการใช้ตัวหนังสือ ๒๑๐

“เยาวราช”
พิพิธภัณฑ์ (มี) ชีวิตจีนโพ้นทะเล ๒๒๐

อะไร? อย่างไร? ทำไม?
ที่บอกว่าเราเป็นแต้จิ๋ว ๒๓๐

คำนิยม

ตัวตน คน 'แต้จิ๋ว'

หนังสือ **"ตัวตน คน 'แต้จิ๋ว'"** เล่มนี้เป็นหนังสือที่ลูกหลานจีนและผู้สนใจทั่วไปควรอ่านอย่างยิ่ง เพราะคนเขียนรู้จริง เรื่องน่าสนใจ และเขียนชวนอ่าน

เสี่ยวจิวมีทุนพื้นฐานดี ใฝ่รู้และได้ครูดี เธอเป็นหลานจีนแต้จิ๋วที่โตมาตามวิถีวัฒนธรรมจีนจึงมีพื้นฐานด้านนี้ดี พอได้ไปแต้จิ๋ว เข้าไปกินนอนกับชาวบ้าน ได้ไปไหว้ศาลบรรพชนของตนก็ยิ่งดื่มด่ำซาบซึ้งในวัฒนธรรมจีนแต้จิ๋ว ใฝ่ใจค้นหาความรู้ด้านนี้อยู่ตลอดเวลา ถึงกับลงทุนเรียนภาษาจีนจนพอจะใช้การได้ กลายเป็นสมาชิกคนหนึ่งของ "กิ๋วนแต้จิ๋วศึกษา" ของตั้งเฮียลูกจีนแต้จิ๋วในสำเพ็งผู้สนใจศึกษารากเหง้าของตัวเอง

ที่สำคัญเธอได้ครูดี เธอฝากตัวเป็นศิษย์นอกห้องเรียนของตั้งเฮีย ลิ้มเฮีย อาจารย์ลิ้มอุ่งฮี้ และขอความรู้จากทุกคนด้วยความอ่อนน้อมและไมตรีจิต ลิ้มเฮียที่เธอเอ่ยถึงบ่อยๆ ในข้อเขียนของเธอนั้นเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านแต้จิ๋ววิทยาถึงขั้น "คุรุ" (ซึ่งมักเรียกตัดจริตตามฝรั่งว่า กูรู) ที่หาผู้เสมอเหมือนมิได้ คนอื่นๆ ก็มีความถนัดเฉพาะทางกันไปคนละอย่างสองอย่าง แต่เสี่ยวจิวเธอดูดซับความรู้ไปจากทุกคนด้วยความปลื้มปีติในวัฒนธรรมของบรรพชนจนเป็นจิตวิญญาณของตัวเอง

ฉะนั้นเมื่อเธอถ่ายทอดเรื่องเหล่านี้ออกมาเป็นตัวอักษรจึงหลั่งไหลจากสมองและจิตวิญญาณรวมกันเป็นความรู้ที่น่าสนใจ ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน เธอมีสายตาแหลมคม มองเห็นแง่มุมในวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้งคมคาย ชี้ให้เห็นคุณค่าสาระที่ควรเข้าใจแล้วรักษาสืบทอดต่อไป ไม่ใช่อนุรักษ์อย่างหลับหูหลับตา ทั้งกระตุ้นเตือนให้ไม่มองข้ามคุณค่าของมรดกจากบรรพชน

เรื่องที่เธอเขียนถึงเป็นเรื่องทั่วๆ ไปในวิถีชีวิตจีนในเมืองไทยที่พบเห็นกันอยู่บ่อยๆ แต่มักไม่เข้าใจเพราะมองข้ามหรือขบสาระไม่แตก เธอศึกษาวิเคราะห์ชี้แนะให้เห็นอย่างน่าชม ด้วยท่วงทำนองการเขียนที่อ่านง่ายเข้าใจง่าย แฝงความเป็นกันเองตามบุคลิกของเธอ เป็นงานเขียนด้านคติชนวิทยา (Folklore) ของจีนสยามที่ดีเล่มหนึ่ง อ่านแล้วได้คำตอบในเรื่องที่เราเคยสงสัยหรือเติมความรู้ในเรื่องที่ไม่เคยรู้มาก่อน เมื่อท่านได้อ่านก็คงเห็นจริงตามคำนิยมนี้ ฉะนั้นควรซื้อไว้อ่านขยายพรมแดนความรู้ของทุกคนครับ

ถาวร สิกขโกศล

ร้านค้าริมถนนเยาวราชช่วงตรุษจีน มีทั้งมังกร, เต็งลั้ง และผ้าปักประดับแบบจีน ถ้าไม่มีชื่อร้านภาษาไทยอาจคิดว่าเป็นร้านในแต้จิ๋ว

งานเสี่ยซิ้ง (ขอบคุณเทพเจ้า) ที่ชุมชนคนแต้จิ๋วจัดกันทุกปี เพื่อแสดงความขอบคุณแก่เทพเจ้าที่ดูแล คุ้มครองให้ร่มเย็นเป็นสุข

คำ (สารภาพ) นำ

ตัวตน คน 'แต้จิ๋ว'

เมื่อจะต้องทำอะไรสักอย่างหนึ่งที่เราคิดว่าเรารู้ เราทำได้ เราทำเป็น ฯลฯ มันมักลงเอยว่า "เราต้องทำมันคนเดียว"

วันหนึ่งเมื่อต้องทำสิ่งที่เราไม่แน่ใจ รู้บ้างไม่รู้บ้าง หรือบางเรื่องไม่รู้เลย อย่างการเขียนบทความเหล่านี้ลงในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ เรากลับมีเพื่อน, พี่, ผู้ใหญ่ ฯลฯ อยู่ข้างๆ อยู่ให้คำแนะนำ อยู่ท้วงติง ฯลฯ

เบื้องหน้า-เบื้องหลัง หนังสือ **ตัวตน คน 'แต้จิ๋ว'** จึงมี...

อาจารย์ถาวร สิกขโกศล-ผู้บุกเบิกให้สนใจเรียนภาษาและวัฒนธรรมจีน กรุณาเขียนคำนิยม, อาจารย์ลิ้มอุ่งฮี-แนะนำข้อติดขัดทางวิชาการ, ตั้งเฮีย-ผู้สร้างวงสนทนาจีนที่ทำให้ผู้เขียนเกิดความคิดในงานเขียนนี้ขึ้น

หลวงจีนธรรมรักษ์จีนประจิต วัดยงฮกยี่-อนุเคราะห์ให้ถ่ายพระพุทธรูปและศิลปกรรมภายในวัดหลายครั้ง, คุณสมชัย กวางทองพาณิชย์, คุณเนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ-เอื้อภาพประกอบ, พี่สุพจน์ แจ้งเร็ว-โค้ชฝ่ายไทยที่คอยท้วงติงเพื่อความชัดเจนในเนื้อหา

อาป๊าอาแมะ ช่วยเล่าเรื่องต่างๆ ให้เป็นข้อมูล, เขียนพู่กันจีนชื่อหนังสือ และทำขนมสำหรับถ่ายภาพประกอบ

และลิ้มเฮีย-ผู้ที่กล่าวถึงมากที่สุดในฐานะ "ผู้สนับสนุนข้อมูลหลักอย่างเป็นทางการ" ที่กรุณาอดทน บอกเล่า, สอน, แนะนำ, ท้วงติงต่อคำถามและข้อสงสัยของผู้เขียน

ตลอดจนหลายท่านที่เอ่ยนามและไม่ยอมให้ออกนามในแต่ละบทความ รวมถึงท่านผู้อ่านหลายท่านที่ส่งข้อเสนอแนะ, คำติชมมาให้เป็นระยะ

ทุกท่านคือผู้ที่ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นรูปเล่มขึ้นมา ซึ่งผู้เขียนต้องขอ "ขอบพระคุณ-กำเสี่ย"

เสี่ยวจิว

seawjew@yahoo.com

หมวยในจีน ที่หมู่บ้านเหล่งโอ๊ว เมืองแต้จิ๋ว ลูกหลานแต้จิ๋วรุ่นปัจจุบัน

ตี๋ในไทย ที่พักย่านฝั่งธนบุรี กรุงเทพฯ ลูกหลานแต้จิ๋วโพ้นทะเลในอดีต

ตัวอย่าง

ตัวตน คน ‘แต้จิ๋ว’

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง

m.SE-ED.com
www.SE-ED.com

ฮอเจี๊ยะ-อร่อยดี

ฮอเจี๊ยะ-กินได้ไม่เป็นอันตราย, อร่อยดี เฮ่าเจี๊ยะ-ตะกละ

พืชพันธุ์ธัญญาหารธรรมดาๆ ด้วยฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ของคนทำก็ "ฮอเจี๊ยะ" ได้ เห็นทีไรก็อยากกิน พูดมากไปก็โดนล้อว่า "เฮ่าเจี๊ยะ" 好食 ตัวหนังสือ ๑ คำ ๓ ความหมาย เหมือนข้าวปลาอาหารที่กินให้อิ่ม ทำให้จำรสอร่อย และเล่าเรื่องให้ฟัง